

Historijski razvoj pošte u BiH

Razvoj organiziranog prenosa poruka i pošiljki na prostoru BiH pratimo od vremena starih Rimljana kada se odvijao, tzv. "Rimskim putem", preko Bosne do Panonije u unutrašnjost, a nešto kasnije oživljava i transpor tzv. "Neretvanskim putem", od Dubrovnika do Luke Drijeva kod Gabele.

U drugoj polovini XIX vijeka, za vrijeme otomanske vladavine u BiH, transport roba, pošte i novca odvijao se neprekidno u svim pravcima uzduž i poprijeko putevima kojima su se kretali karavani otomanskih velikaša u svom pohodu na Zapad.

Poštomskom vezom preko Bosne, vezu sa Turskom održavale su susjedne države Austrija i Francuska. U tom cilju u Sarajevu je uspostavljena tzv. Francuska pošta, a prenos te pošte je povjeren trgovačkoj firmi Fraissinet. Neki dokumenti tvrde da je ta Sarajevska pošta imala i svoj žig na kojem je pisalo Bosna Sarai. Pismo sa ovakvim žigom otpemljeno je 1813. godine iz Sarajeva za Lion.

Sve do kraja vladavine Osmanlija, privatnu poštu, prepiske i trgovačku poštu raznosili su trgovci – kiridžije.

Drugom polovinom XIX vijeka, u Sarajevu je osnovana privatna pošta austrijskog konzula, tzv. Konzulova pošta. Stanovništvo se se više počelo koristiti uslugama ove pošte, što nije odgovaralo Porti, pa je često dolazilo do sukoba između organa vlasti i Konzulove pošte. Ipak, u Sarajevu i Mostaru konzulova pošta nastavila je funkcionirati sve do propasti osmanske vlasti do okupacije 1848. godine.

Povoljne prilike za organizaciju pošte i njene mreže nastupile su dolaskom Topal Osman-paše za bosanskog vezira (1861-1896. godine), nakon donošenja Seferske naredbe.

Prva pošta (telegrafska stanica) ustanovljena je u Mostaru 1858. godine, a u Sarajevu 1864. godine u privatnoj kući (zgrada kod Konaka).

Posljednji dani osmanske vlasti obilježeni su telegramom austrougarskog ministra vanjskih poslova Andrašija, kojim javlja ulazak austrougarske vojske u BiH.

Aneksija Bosne i Hercegovine je donijela pošti i telegrafu radikalno novu organizaciju i novi razmještaj njene mreže u skladu s državnim, vojnim, ekonomskim, političkim i geo-strateškim ciljevima Austro-Ugarske.

Neposredno nakon zauzimanja Sarajeva, već 1878/79. godine, formirane su ratne, odnosno vojne pošte, sa svojim centralama i ekspoziturama, odnosno etapnim poštanskim stanicama. Na taj način uspostavljena je redovna poštanska veza sa svim dijelovima Monarhije.

Početkom septembra 1878. godine, objavljena je vijest o otvaranju telegrafskih stanica u Derventi, Doboju, Maglaju, Banjoj Luci, Sarajevu i Travniku. Nešto kasnije i u Zenici i Busovači, da bi, već u oktobru, s neograničenom dnevnom i noćnom službom, telegrafske stanice bile formirane u Brčkom, Jajcu, Livnu, Prijedoru, Tuzli, Zvorniku, Bihaću, Goraždu, Mostaru, Trebinju itd.

Do 1914. godine, vojnih poštanskih stanica bilo je 118. Od 1879-1918. proširena je mreža pošta sa stotinu novih poštanskih stanica. Za vrijeme austrougarske uprave, ukupno je otvoreno 150 poštanskih stanica.

Početkom 1911. godine, u nizu brojnih arhitektonskih remek-dijela, ugledni austrougarski arhitekta Josip Vancaš, projektira veleljepno zdanje Glavne pošte u Sarajevu, koja je svečano otvorena 18. maja 1913. godine.

Historija Glavne pošte vezana je za posjetu prijestolonasljednika Franca Ferdinanda, koji je ubijen godinu dana nakon što ju je posjetio.

Poštanske institucije imale su svoje plime i oseke u zavisnosti od ekonomskih i političkih okolnosti u vremenima koja su slijedila.

Prije Drugog svjetskog rata bilo je 188 poštanskih ureda telegrafa i telefona u BiH. U posljednjoj deceniji prije Drugog svjetskog rata posebno je razvijena telefonska mreža. Skromni počeci uvođenja automatske telefonske centrale zabilježeni su u Sarajevu, Ilidži i Trebinju.

Česte promjene državne administracije imale su negativan efekat za razvoj i funkciju poštanskog prometa u ovom periodu.

Uvođenjem Banovine u Jugoslaviju, BiH je podjeljena u tri zone. Administrativna podjela države praćena je odgovarajućom teritorijalnom podjelom poštanskih ureda sa Glavnim administrativnim uredima. Na taj način, uredi u BiH bili su podređeni pošti, telegrafu i telefonu u gradovima Sarajevu, Splitu, Cetinju i Zagrebu.

Nakon Drugog svjetskog rata direkcija PTT-a u BiH funkcionirala je u okviru Zajednice jugoslovenskog PTT-a (JPTT).

Razvojnou politikom, praćenjem svjetskih trendova, uz direktno članstvo u Svjetskom poštanskom savezu (BiH primljena 1892. godine i ponovo 1993. godine), i pored potpunog uništenja telekomunikacionih kapaciteta i prekida telefonskog prometa tokom 1992. godine, PTT BiH je, stvarajući optimalne radne uslove, te stimulirajući sve vidove poslovnih usavršavanja, osigurao čvrste preduslove da se odgovori izazovima današnjice i spremno dočeka budućnost.

S obzirom na različitost djelatnosti, 20. decembra 2001. godine donosi se odluka o podjeli PTT-a BiH na dva preduzeća – BH Poštu i BH Telecom.

Od tog datuma BH Pošta Sarajevo posluje samostalno, nastavljajući tradiciju i razvojni kontinuitet poštanske djelatnosti na području BiH.

Dugogodišnje iskustvo rezultiralo je razvojem i modernizacijom tradicionalne poštanske djelatnosti u BiH. Ujedinjujući tradicionalno i novo, ostvarili smo poslovni image koji nam osigurava dominantnu poziciju najboljeg poštanskog operatora na bh. tržištu, pa i šire.

Pored postojećih, stalno uvodimo i nove usluge i servise. Brzi razvoj poštanskog prometa, nova paleta usluga i rastući zahtjevi korisnika, traže od nas stalno prilagođavanje. Uz intezivnu investicionu aktivnost, a oslanjajući se, prije svega, na vlastiti stručni kadar, permanentno uvodimo najnovije svjetske tehnologije. Među tim projektima su: Hibridna pošta, Sorting centar itd. Sve naše pošte opremljene su najmodernijom poštanskom automatizacijom i mehanizacijom i uvezane su u informatički sistem, tako da su, pored široke lepeze poštanskih i drugih usluga, osposobljene da obavljaju i integriranu poštansko- bankarsku uslugu.

<https://www.posta.ba/historijski-razvoj-poste-u-bih/>

Dodatak:

Prva pošta u Mostaru

Dolaskom austrougarske vlasti, Mostar sve više prihvata evropske standarde, tako se na Mejdanu, tadašnjem Rudolphplatzu, a danas Trg 1.maja, gradi Vojna pošta, koja je svečano otvorena 6. augusta. 1878. godine. Tri godine nakon toga, 1881. godine započeta je izgradnja Časničko-činovničke kasine – oficirskog doma, koji je svečano otvoren 9. aprila 1885. godine. U ovom objektu je kasnije bio Dom JNA. Regruti, koji su služili vojsku u jednom od tri vojna logora Mostara, sa drvenim vojnim koferiima su pristizali u Mostar iz svih krajeva K. & K. monarhije. Tako nalazimo i mnogobrojne razglednice iz tog perioda s motivom ovog objekta i trga, ali je za ove kao i razglednice s ostalim motivima Mostara zajedničko to da su sve one poslone u svijet baš s ovoga mjesta, iz ove Vojne pošte.

Pošta je povezivala Mostar sa svijetom, i telefonski i telegrafom, koga je Mostar uveo među prvima na Balkanu. Novoizgrađena pošta u Srednjoj ulici bila je otvorena 1913. godine.

Osim pošte i telegrafa, u gradu je funkcionisala javna telefonska mreža sa 72 pretplatnika.

Filatelija i Mostar...

Stari most na najskupljoj avio markici Kraljevine Jugoslavije, 1934...

Na zahtjev poslovnih ljudi i filatelista, krajem 1933 godine Državna markarnica u Beogradu je raspisala konkurs za najbolje crtane projekte, koji će biti korišteni za prve avio markice u Jugoslaviji. U junu 1934 godine su izabrani najbolji prijedlozi a serija se sastojala iz pet vrijednosti: 0,50, 1, 2, 3 i 10 dinara. Na markicama su bili predstavljeni: na 0,50 dinara-Dubrovnik, na 1 dinaru-Bled, na 2 dinara-vodopad u Jajcu, na 3 dinara-zadužbina Kralja Petra na Oplencu i na 10 dinara-

Stari most u Mostaru. Prilikom izbora predloženih crteža, žiri je na prvom mjestu imao u vidu turističku propagandu za Kraljevinu Jugoslaviju. Ove avio markice su puštene u promet krajem juna 1934 godine.

(Armin/facebookBiHfotoencikl/20210411)

U povodu 100 godine AU poštanskih maraka za BiH

Stari most u Mostaru na austrijskom žigu iz 1979. koji je bio u upotrebi na OVEBRIA (Oesterreichische Verein Briefmarken Ausstellung), tj. Izložbi maraka austrijskih društava. Žig je napravljen u stilu AU postanskih maraka za teritoriju BiH (serija pejzazi), koje je dizajnirao poznati slikar Koloman Moser.

Datum je 1.12.1979. i vezan je za 100 godišnjicu prvih b-h postanskih maraka.

(Pedja/facebookBiHfotoencikl/20210411)